

Stowarzyszenie ASPHER – dążenie do poprawy jakości edukacji w zdrowiu publicznym

Stojgniew J. Sitko

Zakład Polityki Zdrowotnej i Zarządzania, Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Nauk o Zdrowiu,
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

Adres do korespondencji: Stojgniew J. Sitko, Instytut Zdrowia Publicznego, 31-531 Kraków, ul. Grzegórzecka 20,
stojgniew.sitko@uj.edu.pl

Organizacja ASPHER

Stowarzyszenie Szkół Zdrowia Publicznego Regionu Europejskiego Association of Schools of Public Health of European Region¹ – ASPHER jest niezależną organizacją europejską, przodującą w dziedzinie wzmocnienia roli zdrowia publicznego poprzez rozwój edukacji specjalistów dla praktyki i badań. ASPHER powstał w 1966 roku i skupia obecnie ponad 90² instytucji kształcących w zakresie zdrowia publicznego³ z ponad 40 krajów. Podstawowe członkostwo jest instytucjonalne⁴ i przyznawane jest decyzją walnego zgromadzenia po spełnieniu określonych wymogów dotyczących m.in. liczby kształconych studentów, rodzaju prowadzonych studiów i kadry dydaktycznej⁵.

Główne cele stowarzyszenia to promocja europejskiego wymiaru zdrowia publicznego, wspieranie rozwoju zdrowia publicznego jako dziedziny interdyscyplinarnej oraz rozwijanie i wzmocnienie sieci instytucji edukacyjnych. W tym celu ASPHER intensywnie rozwija współpracę ze stowarzyszeniami profesjonalistów zdrowia publicznego w Europie (m.in. EHMA, EPHA, EUPHA) oraz z analogicznymi organizacjami z całego świata, przede wszystkim z: ASPH⁶, APACPH⁷, ALAESP⁸.

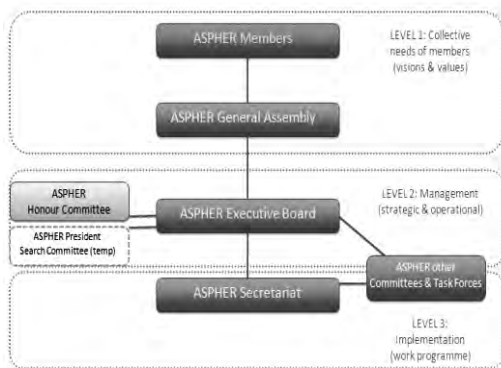
Istotne decyzje w stowarzyszeniu, w tym wybór władz, podejmowane są corocznie przez walne zgromadzenie (*General Assembly* – zob. **Rysunek 1**), na którym każda z instytucji członków ma jeden głos. Odbývają się one w trakcie dorocznej konferencji. Bieżące kierowanie stowarzyszeniem jest rolą 8-osobowego zarządu (*Executive Board*), którego każdy członek wybierany jest na trzyletnie kadencje spośród kandydatów zgłoszonych przez co najmniej dwie SZP. W zarządzie o kadencji do listopada 2012 roku są przedstawiciele z: Francji, Hiszpa-

nii, Chorwacji, Serbii, Niemiec i Szwajcarii i 2 osoby z Wielkiej Brytanii⁹. Pracami zarządu kieruje wybierany na dwuletnią kadencję Prezydent ASPHER¹⁰, jako dziwny członek zarządu. Obecnie funkcję tę pełni Helmut Brand¹¹, prezydentem elektem, wybranym w listopadzie 2012 roku jest Vesna Bjegovic¹², a Intermediate-past president – Antoine Flahault¹³.

Stowarzyszenie zostało założone jako organizacja *non-for-profit* we Francji i w początkowych latach było dofinansowywane przez tamtejszy rząd, pod Paryżem miało też przez wiele lat swą siedzibę¹⁴. W 2008 roku biuro ASPHER (sekretariat) zostało przeniesione do Brukseli¹⁵ ze względu na możliwość bieżącego, łatwiejszego kontaktu z europejskimi instytucjami, z którymi współpracuje. Pracami biura kieruje dyrektor wykonawczy (*ASPHER Director*)¹⁶, który jest pracownikiem etatowym. Stowarzyszenie ma nowoczesną, bogatą w fakty i bieżące informacje stronę internetową (aspher.org), umożliwiającą aktywny udział użytkowników w jej kształtowaniu. Widok strony przedstawiony jest na **Rysunku 2**.

Od dwudziestu lat odbywają się doroczne konferencje ASPHER, na których oprócz części naukowej mają miejsce m.in.: walne zgromadzenia stowarzyszenia (wybór władz, przyjmowanie nowych członków, sprawozdanie roczne), ceremonia wręczenia Medalu im. Stampara, posiedzenia grup roboczych, spotkania projektowe itp. Pierwsza taka pełnowymiarowa konferencja międzynarodowa odbyła się w Bielefeld w Niemczech w 1993 roku, a rok później – już w Polsce (!). Te konferencje gromadziły rokrocznie po kilkuset przedstawicieli instytucji edukacyjnych i naukowych zdrowia publicznego z całej Europy i spoza niej. ASPHER zapoczątkował na swoich konferencjach *Young Researchers' Forum* – spe-

ASPHER Organisational Chart

Rysunek 1. Schemat organizacyjny stowarzyszenia ASPHER.

Źródło: www.aspher.org (dostęp: 12.01.2013).

Rysunek 2. Strona domowa stowarzyszenia ASPHER.

Źródło: www.aspher.org (dostęp: 12.01.2013).

cialną część poświęconą prezentacji osiągnięć i dyskusji młodych adeptów zdrowia publicznego – studentów, doktorantów czy postdoktorantów.

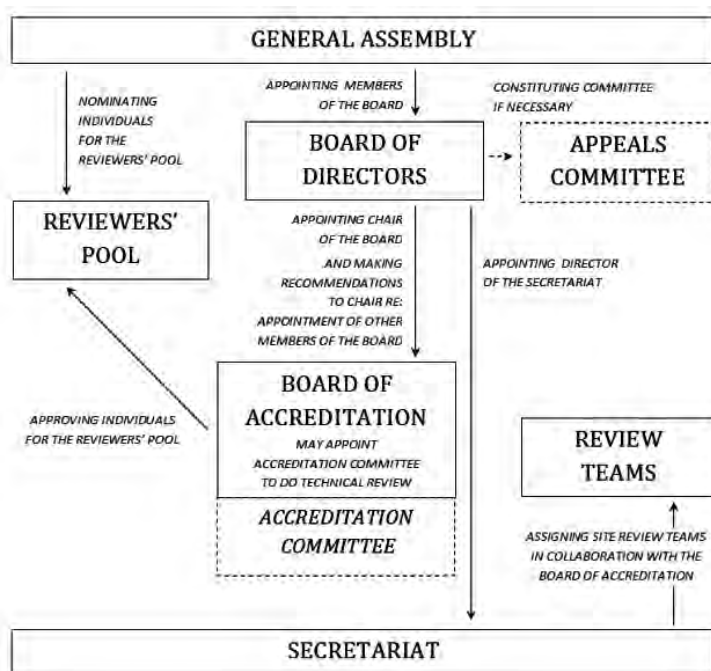
Jednak od początku XXI wieku ASPHER dążył do nadania tej konferencji szerszego wymiaru i znalazł w tym partnera w postaci Europejskiego Stowarzyszenia Zdrowia Publicznego EUPHA, podobnie organizującego co roku swoje konferencje. Po kilku latach przygotowań, lobbingu i zabiegów na poziomie struktur związanych ze zdrowiem publicznym w UE pierwsza taka wspólna konferencja pod nazwą European Public Health Conference (EPHC) odbyła się w Lizbonie w 2008 roku. Dopiero jednak rok później, w Łodzi, programy konferencyjne ASPHER i EUPHA zostały całkowicie zintegrowane. Obecnie kolejne konferencje EPHC są organizowane (zwykle w listopadzie) w różnych krajach europejskich przy współudziale członków ASPHER (SZP będącej lo-

kalnym członkiem stowarzyszenia) i narodowego towarzystwa zdrowia publicznego lub jego odpowiednika – ze strony EUPHA. Ze względu na rangę i skalę konferencji współorganizatorem lub co najmniej patronem jest też najczęściej ministerstwo zdrowia danego kraju. Konferencje te stanowią obecnie najważniejsze europejskie forum spotkań i dyskusji problemów zdrowia publicznego w zakresie badań, praktyki i edukacji. W bieżącym roku piąta już EPHC odbyła się na Malcie pod hasłem *All Inclusive Public Health* i zgromadziła blisko 1200 uczestników z prawie 60 krajów, którzy zgłosili ponad 800 abstraktów¹⁷ i 75 warsztatów. W 2013 roku konferencja odbędzie się w dniach 13–16 listopada w Brukseli. W połowie okresu między konferencjami odbywają się w różnych krajach seminaria zwane Dean and Directors Retrat, czyli doroczne spotkanie dziekanów i dyrektorów SZP, członków ASPHER¹⁸.

Poza jakością edukacji – co zostanie szerzej omówione poniżej – aktualne spektrum działania ASPHER charakteryzuje – choć nie w całości – poniższa lista grup roboczych¹⁹: Public Health Core Competences, Global Health, Innovation and Good-Practice in PH Education, Doctoral Programmes and Research Capacities, Ethics and Values in Public Health, Public Health Advocacy and Communication, Undergraduate Programmes, Developing New Schools of Public Health.

Corocznie ASPHER przyznaje też specjalne honorowe wyróżnienia za wybitne osiągnięcia w dziedzinie zdrowia publicznego w postaci Medalu imienia A. Stampara – wybitnego naukowca i praktyka zdrowia publicznego pierwszej połowy ubiegłego wieku²⁰. Wśród dotychczasowych laureatów medalu znaleźli się m.in. sir D. Acheson, R. Doll, G. Soros i A. Makara. Ceremonia uroczystego wręczenia medalu poprzedzona laudacją odbywa się w czasie dorocznej konferencji. W 2012 roku na Malcie Medalem Stampara został uhonorowany Julio Frenk²¹.

Na koniec tego przeglądu warto pokrótce wspomnieć o kilku spośród innych przedsięwzięć ASPHER. I tak, na długo przed Strategią Bolońską stowarzyszenie było inicjatorem europejskiego magisterium w dziedzinie zdrowia publicznego (European Master of PH). Polegało to na stworzeniu sieci uczelni, które uzgodniły wzajemną uznawalność swoich zajęć, by studenci mogli „kompletować” magisterium z europejskiego zdrowia publicznego w różnych krajach. ASPHER w ramach grantu OSI-Open Society objął projektem zwanym Twinning Programm wiele „młodych” SZP z krajów dopiero rozwijających zdrowie publiczne (głównie z Europy Centralnej i Wschodniej). W rozwoju pomagały im ugruntowane SZP z krajów zachodnioeuropejskich. Stowarzyszenie od końca lat 90. XX wieku wydawało też, wówczas nieczęste, internetowe czasopismo poświęcone edukacji w zdrowiu publicznym „I-JPHE Internet Journal for Public Health Education”. Obecnie ASPHER jest współwydawcą (wraz z francuską SZP – EHESP) „Public Health Reviews” (PHR)²² – dostępnego w całości w Internecie periodyku naukowego publikującego tematyczne, przeglądowe numery poświęcone najważniejszym wyzwaniom zdrowia publicznego.

Rysunek 3. Struktura Agencji APHEA.

Źródło: <http://www.aphea.net/index.php?id=15> (dostęp: 12.01.2013).

Jakość kształcenia

Jedną z głównych dziedzin aktywności ASPHER to jakość kształcenia. Najważniejsze dokonania w tym zakresie to przeglądy PEER i ustanowienie europejskiej akredytacji. I tak, w 1993 roku stowarzyszenie opracowało reguły zewnętrznego przeglądu jakościowego dla instytucji edukacyjnych zdrowia publicznego – Public Health Education European Review (PEER)²³. Przez wiele następnych lat przeglądom PEER poddało się wiele SZP z całej Europy, w tym trzy z Polski.

Od początku XXI wieku ASPHER był główną siłą napędową ustanowienia reguł i wdrożenia europejskiej akredytacji szkół zdrowia publicznego – jako kontynuacja i uzupełnienie działań prowadzonych dotychczas przez stowarzyszenie oraz realizacja polityki UE w tej dziedzinie²⁴. W 1999 roku Fundacja Merieux wsparła zaplanowany na dwa następne lata projekt ASPHER zmierzający do stworzenia, na podstawie ram PEER i dotychczasowych doświadczeń, założeń do akredytacji edukacji w zdrowiu publicznym. W lipcu 2001 roku zostało zakończone opracowanie zasad tej akredytacji i wydana książka pt. *Quality Improvement and Accreditation of Training Programmes in Public Health*²⁵, która m.in. zawiera propozycje szczegółowych wytycznych oceny szkół, oparte na doświadczeniach dotychczasowego przeglądu PEER i analizach analogicznych systemów z innych dziedzin nauczania oraz rozwiązań amerykańskich. Wytyczne te obejmowały dziewięć głównych sfer determinujących jakość nauczania: rozwój szkoły i jej misja, otoczenie zewnętrzne (i uwzględnianie tego kontekstu w nauczaniu), wewnętrzna organizacja jednostki

(struktura, hierarchia, zarządzanie), studenci i absolwenci (rekrutacja, opieka, ułatwianie startu zawodowego itp.), programy nauczania (struktura, zawartość, metody nauczania), infrastruktura kształcenia (dostęp do informacji, wyposażenie dydaktyczne, obsługa administracyjna studentów, warunki bytowe itd.), działalność badawcza (pracownicy i studenci), system zarządzania jakością kształcenia.

Z inicjatywy zarządu ASPHER została wtedy powołana grupa Accreditation Task Force i przygotowany w 2002 roku Accreditation Framework Document²⁶, przyjęty jeszcze w tym samym roku przez walne zgromadzenie ASPHER oraz przez walne zgromadzenie EUPHA. Stał się on dzięki temu podstawą do podpisania porozumienia między oboma stowarzyszeniami o wspólnym dążeniu do ustanowienia akredytacji²⁷.

Następnym krokiem milowym był projekt 2005–2007 wygrany w ramach funduszu LdV UE²⁸ pt. *Accreditation of Public Health Training Programs in Europe (PH-ACCR)*²⁹. Głównym jego celem było określenie kryteriów standaryzacji oraz zinstytucjonalizowanie agencji akredytacyjnej. W wyniku projektu powstały m.in. dwa kluczowe dokumenty wyznaczające kierunki akredytacji programów edukacyjnych w zdrowiu publicznym: *Accreditation Procedure Document* i *Accreditation Standards and Requirements*³⁰. Zgodnie z tymi wytycznymi dwa programy magisterskie w zdrowiu publicznym przeszły już w końcu 2007 roku pilotażową akredytację. Były to SZP w Kownie (Litwa) i w Sheffield (UK).

Od samego początku ideą akredytacji była jej niezależność od konkretnego stowarzyszenia. W tym celu ASPHER pozyskał do współpracy w finalnej fazie usta-

Rysunek 4. Strona domowa Agencji APHEA.

Źródło: <http://www.aphea.net> (dostęp: 12.01.2013).

nawiania akredytacji najważniejsze europejskie organizacje zdrowia publicznego: European Public Health Association (EUPHA), European Public Health Alliance (EPHA), European Health Management Association (EHMA) i EuroHealthNet. Ostatecznie, w 2011 roku została formalnie utworzona Agencja APHEA³¹ – przez te wszystkie ww. organizacje³². Agencja ta jest niezależnym ciałem mającym formę prawną międzynarodowej organizacji *non-for-profit*³³ zgodnie z prawem belgijskim. Jej głównym celem jest akredytacja programów magisterskich (lub ich odpowiedników)³⁴.

Struktura agencji pokazana jest na Rysunku 3. Walne Zgromadzenie APHEA (*General Assembly* – GA) jest najwyższą instancją akceptującą zmiany procedur akredytacyjnych i członków zespołów wizytujących (*Reviewers Poll* – RP) oraz przyjmowanie nowych członków agencji, jej budżet i skład Rady Dyrektorów (*Board of Directors* – BD). W skład GA wchodzi przedstawiciele organizacji-założycieli. Z kolei BD jest strukturą sprawującą bieżący nadzór nad działaniami agencji: rekomenduje członków do Rady Akredytacyjnej (*Board of Accreditation* – BA), zatwierdza decyzje BA dotyczące akredytacji, proponuje zmiany procedur, konstituuje – w miarę potrzeby – Komitet Odwoławczy (*Appeals Committee* – AC), przygotowuje budżet, pełni funkcje reprezentacyjne. Trzecim, najważniejszym organem agencji jest BA, która nadzoruje procesy akredytacji, zatwierdza składy zespołów dokonujących konkretnych akredytacji (*Review Team* – RT), sprawdza i zatwierdza (lub odrzuca) raporty akredytacyjne. BA składa się z 3 osób – w jej składzie jest jeden Polak. Rolę obsługującą dla wszystkich struktur agencji spełnia sekretariat. Szczegółowe informacje o akredytacji i agencji można znaleźć

na stronie www.aphea.net (na Rysunku 4 – strona główna APHEA).

Proces akredytacyjny APHEA składa się z 14 kroków³⁵. Pierwszym jest deklaracja instytucji edukacyjnej stwierdzająca spełnienie wymagań kwalifikacyjnych, które następnie są weryfikowane przez sekretariat. W przypadku pozytywnego wyniku instytucja przeprowadza samoocenę w terminie ustalonym z sekretariatem (zwykle 5–8 mies.), a następnie przedstawia ją agencji w postaci raportu. Sekretariat informuje instytucję o składzie RT i sprawdza ew. konflikty interesów. Członkowie RT otrzymują raport samooceny. Dalej zostaje zaproponowany i uzgodniony plan wizyty RT, który ma na celu sprawdzenie na miejscu tej samooceny. W wyniku wizyty sporządzany jest (drugi) raport, uzupełniany następnie przez uczestników wizyty (RT) oraz instytucję, która jest zobowiązana do ustosunkowania się do niego. Tak zweryfikowany raport z wizyty jest przedmiotem oceny przez BA, w wyniku której podejmuje ona decyzję co do akredytacji, która jest komunikowana instytucji przez sekretariat.

Jest siedem zasadniczych kryteriów akredytacyjnych (i zarazem wymagań kwalifikacyjnych)³⁶ opartych na wskazaniach zawartych we wspomnianych dokumentach z 2007 roku. Kryteria te dotyczą: organizacji i zarządzania programem, jego celów, zawartości, studentów i absolwentów, zasobów ludzkich przyporządkowanych programowi (wykładowcy, administracja), infrastruktury i finansowania oraz systemu zarządzania jakością. Każde z kryteriów jest objaśnione (*interpretation*), podzielone na bardziej szczegółowe subkryteria i opisane w formie wskaźników ułatwiających ich ocenę lub/i weryfikację (*checkpoints*). Ocenie podlegają też silne i słabe strony programu w każdej z tych zasadniczych kategorii i – ostatecznie – program jako całość.

Już w 2012 roku programy magisterskie dwóch SZP: London School of Hygiene and Tropical Medicine oraz Kazakhstan School of Public Health przeszły procedurę akredytacyjną APHEA, dwie kolejne SZP wystąpiły o akredytację swoich programów.

Przyszłość

W 2009 roku ASPHER rozpoczął konsultacje wśród swoich członków, aby określić na nowo główne cele strategiczne. Ten trzyetapowy szeroko zakrojony proces wskazał na następujące najważniejsze dla stowarzyszenia cele (w brzmieniu oryginalnym): global health, research capacity and PH doctoral programmes, innovation and good practice in teaching, public health core competency project, accreditation agency for PH education, advocacy/dissemination of information and communication tools, ethics and values. Kierunki znajdują odzwierciedlenie w aktywnościach Grup Roboczych i projektach stowarzyszenia.

Z kolei obecny prezydent ASPHER – H. Brandt ogłosił dziesięć ogólnych tez³⁷ charakteryzujących według niego najbardziej istotne zakresy działania stowarzyszenia. Są to: zabezpieczenie przyszłości SZP w dobie kryzysu ekonomicznego, wsparcie europejskich systemów ochrony zdrowia w wykorzystaniu wykwalifikowanych absolwentów zdrowia publicznego, współpraca z organi-

zaczajami międzynarodowymi dla intensyfikacji edukacji i szkolenia w zdrowiu publicznym, a w szczególności z EUPHA w kierunku rozwoju i wzrostu znaczenia zdrowia publicznego, rozszerzenie bazy nauczania w trybie ustawicznym, pozyskiwanie nowych członków i wsparcie rozwoju działalności Grup Roboczych stowarzyszenia, stworzenie i ugruntowanie wysokich standardów wykształcenia oraz wymiana doświadczeń w dziedzinie najlepszych praktyk i innowacyjności, rozpowszechnienie akredytacji, promowanie badań w SZP przez wspólne projekty i grupy instytucji, rozwinięcie sieci absolwentów w SZP i zintegrowanie ich z sieciami społecznościowymi.

Prezydent-elekt ASPHER V. Bjegovic-Mikanovic też nakreśliła po swoim wyborze, w listopadzie 2012, strategiczne cele stowarzyszenia i narzędzia ich osiągnięcia³⁸. Wśród tych celów znalazły się: redukcja różnic w poziomie edukacji w zdrowiu publicznym, w tym rozwój zdalnej edukacji (*distance learning*), lepsze rozeznanie europejskiego rynku pracy i dopasowanie edukacji do potrzeb pracodawców oraz ściślejsza z nimi współpraca w celu dopasowania programów oraz dla zwiększenia kooperacji naukowej, a także rozpowszechnienie akredytacji edukacji i doprowadzenie do certyfikacji profesjonalistów w zdrowiu publicznym. Proponowane sposoby ich osiągnięcia to m.in.: uaktywnienie zarządu i komitetu honorowego we wsparciu rozwoju organizacji członkowskich, aktywny lobbing istotnych aspektów praktycznych, naukowych i edukacyjnych zdrowia publicznego w UE i WHO wsparty intensywniejszą współpracą z partnerskimi organizacjami europejskimi i światowymi, rozwój światowego partnerstwa w dziedzinie badań i edukacji.

Opisane powyżej kierunki – choć w sumie zarysowane szeroko – bardzo dobrze charakteryzują najważniejsze wyzwania w dziedzinie zdrowia publicznego i edukacji w tej dziedzinie. Stanowią one nie tylko drogowskaz dla ASPHER, ale i wskazówki ważne dla przyszłości instytucji szkolących w zdrowiu publicznym.

Polski udział i wkład w ASPHER

Od wczesnych lat 90. XX wieku Polska i Polacy mieli istotny wkład w działanie i rozwój ASPHER. Utworzona w 1991 roku krakowska Szkoła Zdrowia Publicznego UJ i AM (obecny Instytut Zdrowia Publicznego – IZP WNZ UJ CM) była pierwszą polską instytucją kształcąca w zdrowiu publicznym (i pierwszą w Europie Centralnej i Wschodniej), która już w 1992 roku uzyskała członkostwo w ASPHER. Już dwa lata później Szkole Zdrowia Publicznego przypadł zaszczyt organizacji dorocznej konferencji ASPHER, która z dużym sukcesem odbyła się w Krakowie w 1994 roku³⁹. W następnym roku krakowska szkoła przeszła pomyślnie – jako pierwsza w Polsce i druga w Europie – ASPHER-owską procedurę audytu jakościowego (wspomnianego powyżej) PEER Review. W 1993 roku członkostwo ASPHER uzyskała – jako druga w Polsce – SZP Instytutu Medycyny Pracy z Łodzi.

Dwukrotnie, w roku 1993⁴⁰ i 2001 (na 2 kadencje), do międzynarodowych władz ASPHER wybierani byli przedstawiciele Polski: ze SZP AM UJ, a następnie z IZP

WNZ UJ CM; w 2008 roku Polak został wybrany prezydentem stowarzyszenia⁴¹. W 2009 roku doroczna konferencja ASPHER – po raz drugi w formie wspólnej EPHC – odbyła się w Łodzi, zorganizowana z sukcesem przez SZP Instytutu Medycyny Pracy. Polskim członkiem stowarzyszenia jest także SZP-CMKP z Warszawy. W tym roku Kraków (IZP WNZ UJ CM) gościł seminarium Deans and Director Retreat.

Członkostwo przedstawicieli Polski w zarządzie, Polak prezydent stowarzyszenia oraz aktywna działalność obecnego dyrektora wykonawczego przyczyniły się m.in. do opracowania wskazań PEER, ustanowienia europejskiej akredytacji edukacji w zdrowiu publicznym, organizacji wspólnej, dorocznej konferencji zdrowia publicznego EPHC, rozwinięcia współpracy z innymi organizacjami zdrowia publicznego w Europie i poza nią oraz do osiągnięcia należnego znaczenia i rangi ASPHER na arenie europejskiej. Obecnie przedstawiciel Polski jest członkiem-założycielem w komitecie redakcyjnym „Public Health Review” i jest jednym z trzech członków Rady Akredytacyjnej APHEA.

Podsumowanie

ASPHER jest jedyną i największą, profesjonalną organizacją o zasięgu ogólnoeuropejskim, koncentrującą się na szeroko pojętej edukacji w zdrowiu publicznym. W okresie kilku ostatnich lat istotnie wzmocniła się jego rola jako przedstawiciela znaczącej części społeczności europejskich profesjonalistów zdrowia publicznego na arenie europejskiej i światowej. Zakres zainteresowania i działania stowarzyszenia jest obecnie dużo szerszy niż tylko edukacja, obejmuje lub dotyczy praktycznie wszystkich aktualnych dziedzin zdrowia publicznego. W ciągu ostatniej dekady nastąpił również dynamiczny rozwój instytucjonalny stowarzyszenia. Jedną z ważniejszych sfer zainteresowania ASPHER jest jakość edukacji, w czym stowarzyszenie może się poszczycić znaczącymi sukcesami instytucjonalnymi, jakim jest bez wątpienia ustanowienie europejskiej akredytacji oraz uruchomienie Agencji APHEA. W tych i innych osiągnięciach stowarzyszenia mieli znaczący udział przedstawiciele naszego kraju. Niestety, w ostatnich latach liczba polskich członków ASPHER nie wzrosła; oprócz uczestnictwa w konferencjach EPHC aktywność polskich SZP w bieżącej działalności, a przede wszystkim w projektach stowarzyszenia jest stosunkowo mała. Przekłada się to na obecnie nikły udział osób z Polski we władzach i grupach roboczych ASPHER. Należy mieć jednak nadzieję, że polskie instytucje kształcące w zdrowiu publicznym dostrzegą korzyści z bardziej intensywnego przedstawicielstwa w ich europejskiej reprezentacji i sytuacja ta ulegnie zmianie na lepsze.

Przypisy

¹ Głównym obszarem działania ASPHER jest Europa rozumiana w kontekście regionu europejskiego WHO.

² Pełna lista członków ASPHER – zob.: <http://2011.aspher.org/pg/pages/view/78/aspher-members>.

³ Zwanych ogólnie „Szkołami Zdrowia Publicznego” (w niniejszym tekście używany jest skrót SZP), instytucje te bowiem mają w różnych krajach różną strukturę i afiliację, choć większość z nich to instytuty, zakłady lub wydziały szkół wyższych: uniwersytetów czy akademii medycznych.

⁴ Poza tym możliwa jest forma członka stowarzyszonego oraz indywidualnego i honorowego (ta ostatnia forma – jako wyraz uznania dla wybitnych profesjonalistów zdrowia publicznego).

⁵ Zob.: <http://2011.aspher.org/pg/pages/view/208/how-to-become-a-member>.

⁶ (American) Association of Schools of Public Health.

⁷ Asia-Pacific Academic Consortium for Public Health.

⁸ La Asociación Latinoamericana y del Caribe de Educación en Salud Pública.

⁹ Zob.: <http://2011.aspher.org/pg/pages/view/72/aspher-executive-board>.

¹⁰ Nowo wybrani członkowie zarządu pełnią swą funkcję od momentu wyboru, natomiast prezydent jest wybierany na 2 lata przed objęciem swojej funkcji, w trakcie których jest członkiem zarządu i pełni rolę prezydenta-elekta i zastępcy urzędującego prezydenta; po zakończeniu swojej kadencji przez kolejne 2 lata pozostaje w zarządzie w roli Intermediate-past-president.

¹¹ Department of International Health, Faculty of Health Medicine and Life Sciences, Maastricht University, Holandia.

¹² Centrum – Szkoły Zdrowia Publicznego Uniwersytetu w Belgradzie (Serbia); wybrana na walnym zgromadzeniu ASPHER, które odbyło się w czasie konferencji na Malcie (początek kadencji w listopadzie 2013 roku).

¹³ Ecole des Hautes Etudes de Sante Public, Rennes, Francja.

¹⁴ W Szpitalu St. Maurice, w paryskiej dzielnicy Vincennes.

¹⁵ Aktualny adres: UM Brussels Campus, Avenue de l'Armée/Legerlaan 10, 1040 Brussels Belgium.

¹⁶ Od 2007 roku bardzo aktywnym szefem biura ASPHER jest Robert Otok, absolwent Zdrowia Publicznego IZP WNZ UJ CM, który wygrał ogłoszony wówczas europejski konkurs na to stanowisko.

¹⁷ Abstrakty ukazują się co roku po konferencji w numerze specjalnym „European Journal of Public Health”.

¹⁸ Formuła zaproponowana i urzeczywistniona przez Islandczyka G. Magnussona, wybitnego specjalistę w zdrowiu publicznym, m.in. wieloletniego dziekana Nordic School of Public Health, uhonorowanego pośmiertnie Medalem im. Stampara.

¹⁹ Dostępna na stronie: <http://2011.aspher.org/#tab1>.

²⁰ Andrea Stampar (1888–1958) – urodzony na terenie dzisiejszej Chorwacji, wszechstronnie wykształcony lekarz, absolwent (ówcześnie najlepszej) akademii medycznej w Wiedniu, wybitny naukowiec i propagator promocji i edukacji zdrowotnej, twórca Instytutu Medycyny Socjalnej na Uniwersytecie w Zagrzebiu, wieloletni ekspert Organizacji Zdrowia, a następnie w 1946 roku współtwórca Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), twórca jednej z pierwszych szkół zdrowia publicznego w Europie, w Zagrzebiu w 1927 roku, a następnie jej dziekan, profesor, rektor tamtejszego uniwersytetu i wielokrotny dziekan jego wydziału medycyny; uznawany ówczesnie w całym świecie autorytet w dziedzinie medycyny socjalnej i laureat wielu prestiżowych międzynarodowych nagród w dziedzinie medycyny.

²¹ Julio Frenk – meksykański lekarz, były minister zdrowia Meksyku, od 2006 roku wieloletni wysoki urzędnik, a w końcu kandydat na dyrektora generalnego WHO. Obecnie jest dziekanem Harvard School of Public Health, profesorem i wiceprzewodniczącym Lancet Commission on Education of Health Professionals for the 21st Century.

²² <http://www.publichealthreviews.eu/>.

²³ Procedures for the Public Health Education European Review (PEER). ASPHER. July 2001.

²⁴ Wyznaczonej przede wszystkim przez tzw. Strategię Lizbońską (z 2000 roku), która podkreślała m.in. wagę edukacji zawodowej – jej dostępności, kontynuowania przez cały okres aktywności zawodowej i uznawalności dyplomów w ramach Europy, oraz Deklarację Kopenhaską (2002) określającą politykę poprawy i regulacji jakości kształcenia.

²⁵ Edition Fondation Merieux, Lyon 2001.

²⁶ Sitko S., Adany A., Meulmeister J., Normand C., Magnusson G., Bury J., Cavallo F., Louvet T., *Accreditation Framework*, ASPHER, November 2002.

²⁷ Pełny oryginalny tytuł tego porozumienia to: ASPHER-EUPHA Cooperation agreement for the furthering of the establishment of a European Accreditation Agency of Public Health training programmes.

²⁸ Application to EU Leonardo da Vinci Program Accreditation of PH Training Programs in Europe (PH-ACCR) 2005–2007, S. Sitko i in., IPH, Collegium Medicum, Jagiellonian University, Krakow, Poland, February 2005.

²⁹ Partnerzy projektu: ASPHER (F), Copenhagen Univ. (DK), EUPHA (NL), Jagiellonian Univ. (PL) – koordynator, Maastricht Univ. (NL), ENSP (F), Medical Univ. Sofia (BG).

³⁰ *Accreditation of European Public Health Education: (1) MPH programme STANDARDS, (2) Structure of the EAAPHE and MPH programme accreditation PROCEDURES, final versions*, Dec. 2007, EU-LdV PH-ACCR project.

³¹ The European Agency for Accreditation in Public Health Education.

³² Szczegółowy opis wieloletniego procesu ASPHER prowadzącego do utworzenia europejskiej akredytacji i agencji APHEA można znaleźć w: R. Otok, I. Levin, S. Sitko, A. Flahault, *European Accreditation of Public Health Education*, Public Health Reviews 2011.

³³ International non-profit association (INPA).

³⁴ W dalszej perspektywie jest rozszerzenie akredytacji także na inne programy nauczania w zdrowiu publicznym.

³⁵ *ACCREDITATION PROCEDURES, Master of Public Health Programmes*, Version 1, April 2012, (APHEA_Accreditation procedures_MPH programmes_3 May.pdf) – na stronie: <http://www.aphea.net/index.php?id=29>.

³⁶ *SELF-STUDY HANDBOOK FOR APPLICANT SCHOOLS Version 3*, November 2012 (APHEA-self-study-handbook-for-applicant-schools-v3_nov-2012) – na stronie: <http://www.aphea.net/index.php?id=30>.

³⁷ <http://2011.aspher.org/pg/pages/view/195/10-theses-on-the-future-work-of-aspher-20122013>.

³⁸ <http://2011.aspher.org/pg/news/aspher/read/9650/new-aspher-presidentelect>.

³⁹ Przyczynił się do tego w decydującym stopniu ówczesny dyrektor SZP UJ AM i wtedy członek zarządu ASPHER – A. Ryś; koordynatorem tej konferencji była K. Czabanowska.

⁴⁰ Andrzej Ryś (SZP UJ AM).

⁴¹ Stojgniew J. Sitko (IZP WNZ UJ CM).

Piśmiennictwo:

1. *Accreditation of European Public Health Education – MPH programme STANDARDS*, final version, Dec. 2007, EU-LdV PH-ACCR project.
2. *Accreditation of European Public Health Education – Structure of the EAAPHE and MPH programme accreditation PROCEDURES*, final version, Dec. 2007, EU-LdV PH-ACCR project.
3. *Application to EU Leonardo da Vinci Program „Accreditation of PH Training Programs in Europe (PH-ACCR) 2005–2007”*, S. Sitko i in., IPH, Collegium Medicum, Jagiellonian University, Krakow, Poland, February 2005.
4. *Association of Schools of Public Health in the European Region. Procedures for the Public Health Education European Review (PEER)*, ASPHER, July 2001.
5. Bury J. i in., *Quality Improvement and Accreditation of training programmes in Public Health*, Edition Fondation Merieux, Lyon 2001 (ISBN 2-84039-084-1).
6. Otok R., Levin I., Sitko S., Flahault A., *European Accreditation of Public Health Education*, „Public Health Reviews” 2011.
7. Sitko S., Adany A., Meulmeester J., Normand C., Magnusson G., Bury J., Cavallo F., Louvet T., *Accreditation Framework*, ASPHER, November 2002.
8. Sitko S. (red.), Adany R., Garaedts M., Krasnik A., Louvet T., *Accreditation of Public Health Education Programmes: Challenge in Quality Improvement for the Schools of Public Health of the European Region*, Accreditation Procedure Document, October 2005.
9. Sitko S., *Public Health Training Program Accreditation in Europe, w: 40th ASPHER Anniversary Book*, ASPHER, St. Maurice, France 2006.
10. *ACCREDITATION PROCEDURES, Master of Public Health Programmes*, Version 1, April 2012 (APHEA_Accreditation procedures_MPH programmes_3 May.pdf), <http://www.aphea.net/index.php?id=29> (dostęp: 30.11.2012).
11. *SELF-STUDY HANDBOOK FOR APPLICANT SCHOOLS*, Version 3, November 2012 (APHEA-self-study-handbook-for-applicant-schools-v3_nov-2012), <http://www.aphea.net/index.php?id=30> (dostęp: 30.11.2012).

